

Zvláštním pododdělením je část ikonografická s 125.000 dokumenty, rozdělená podle autorů. Nemohu ovšem říci, že vše je úplné, mnohou českou knihu, mnohého českého malíře jsem tam nenašla, ale je právě na nás, abychom Belgičanům pomohli v jejich těžkém díle, jemuž přináší taklik lásky a odvahy tím prostě, že se přihlásíme do tohoto ušlechtilého závodění národů, nejkrásnější to myšlenka internacionalismu. Druhou snahou o sblížení duševních pracovníků je mezinárodní univerzita: čtrnáctidenní kursy z nejrůznějších vědeckých oborů, vedených profesory nejrůznějších národů. Jaký ohromný význam ná pro každého účastníka toto setkání rozličných kmenů a ras, slití a setkání názorů a myšlenek, snad zdánlivě různorodých, ale vedených ve skutečnosti jedinou ideou, vzájemně se poznávat, soudit, kritizovat a milovat! Konečný plán bruselské »Union« je ovšem mnohem větší a obsáhlejší, bude vyžadovati ještě mnoho času a mnoho práce, ale viděti třeba jen základu tak velikého a krásného díla je už radostno. B. Lukášova.

Exkurse s Drem Petersem. Již ve svých přednáškách o horním právu poukazoval Dr. Peters na nezbytnost alespoň elementárních znalostí technických v tomto oboru. Poskytuje pak svým posluchačům vzácnou příležitost shlédnouti v chodu celý složitý důlní provoz, zakončil své loňské přednášky velmi zajímavou exkurzí na důl Max u Kladna. Prohlídka zahájena stručným výkladem o uložení uhelných slojí a způsobu dolování, při čemž poukázáno na důlní mapy. Pak »sfáráno« ve čtyřech oddílech; ochotnými průvodci objasněna tu zejména pro juristy zajímavá hornopolicijní zařízení. Každého laika překvapí spousta štol svážných a obrovské vyrubané prostory v podzemí. Konečně prohlédnuta povrchová zařízení — těžné stroje a prádla. Sledován tak postup při dobývání uhlí až k jeho transportu konsumentům. Přijetí exkurse bylo velmi přátelské. Se studenty sděleno, jakých krisi mělo hornictví v poslední době. Účastníci exkurse štědrě pohostili neobyčejnou laskavostí pp. Dra Peterse a vrchního inženýra Smékala, za což nutno vzdáti díky nejvřelejší. B.

LITERATURA.

Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Úvod ve studium metod právnických. Kniha první: Základní pojmy. (Sbírka spisů právnických a národohospodářských. Svazek IV. Vydáno s podporou ministerstva školství a národní osvěty a České akademie věd a umění.) V Brně 1920. Nakladatelství Barwič a Novotný. Str. I.—VI. a 144. Cena 20 Kč. bez přírázky. Nehledíme-li k staršímu spisu Trakalovu: Hlavní směry novější právní a státní filosofie (1885) nebylo u nás celkem velkého zájmu o problémy právně-filosofické, jmenovitě metodologické. Teprve poslední dobou nastává potěšitelný obrat v tomto směru a množi se vážné pokusy o vystižení základů právního myšlení a o jeho odlišení od ostatních způsobů myšlení. Sem spadají přirozeně i snahy o uzákladění národohospodářského poznávání, pokud toto diferencují od poznávání právního. (V tomto směru srv. prof. Dra K. Engliše, Nástin národohospodářské noetiky v XVII. a XVIII. roč. Sborníku věd právních a státních.) Základům právního poznávání věnoval pozornost i prof. Dr. Frant. Weyr ve své knize: Právní filosofie. Nauka o právnickém poznávání, o níž jsme referovali v I. roč. tohoto časopisu.

Neutěšený stav právní vědy zaval našemu vynikajícímu právnímu filosofu prof. Dru Jaroslavu Kallabovi příležitost k objasnění těch nejdůležitějších právně-filosofických otázek, od jichž rozřešení odvisí ozdravení celé právní vědy. Pozoruhodnou knihou: »Úvod ve studium metod právnických« snaží se prof. Dr. Kallab vyznačiti směr, v němž jest hledati základy právního myšlení. Práci svou rozdělil na dvě knihy, z nichž první jest věnována základním pojemům, kdežto druhá hlavními směry právní metodologie. Dnes přihlédneme ku

první knize, pojednávající o základních pojmech právní metodologie. Třežbaže autor nazývá svou práci pouze úvodem do metodologie, přece obsahuje mnohem více, nežli úvod. Kniha rozpadá se na 4 díly.

První díl jest věnován dosavadnímu pojmání věd přírodních a duchovných, resp. zvláštnímu poměru v druhé polovici 19. století byl odpor proti filosofii (srv. positivismus) a tato pokládána za zbytečnou, po případě za škodlivou vědeckému poznání, ježto pracuje s určitými předpoklady, došlo se k přesvědčení, že věda bez předpokladů pracovat nemůže. V tom směru působila značnou měrou renaissanční filosofie, která přinesla s sebou nový způsob nazírání na přírodu, vyloučivši z předpokladů jejího chápání prvky psychické. Tím ovšem předpoklady renaissanční filosofie ukázaly se nedostatečnými tam, kde šlo o pochopení lidského jednání. Tento dualismus mezi přírodou ovládanou nezměnitelnými zákony a vlastním vědomím nedovede překonat ani Kant (srv. jeho Kritik der praktischen Vernunft). U Kanta právě vyloučení psychických momentů z přírody a zákonitost přírodních zjevů dochází svého odůvodnění filosofického. Ve své známé definici přírody rozumí přírodou (ve smyslu empirickém) souvislost zjevů podle jejich bytí dle nutných pravidel t. j. podle zákonů a vytýká: »Jsou to tedy jakési zákony, a to a priori, jež teprve přírodu činí možnou; zákony empirické mohou míti platnost a bytí nalezeny jen na základě zkušeností, a to působením oněch původních zákonů, podle nichž teprve zkušenost sama jest možna« (Kritik der reinen Vernunft). V tomto smyslu nelze lišiti hmotnou přírodu od zjevů psychických. Dle toho také lidské jednání není věcí, která by se vymykala přírodě. Zvláště též právní normy dle Kanta můžeme chápati ve formách k chápání přírody nám daných t. j. představovat si je jako věc nutnou. Nicméně není Kanta tajno, že v právní vědě se nevystačí s těmito formami chápání, ježto právo má ještě jiný smysl, než ten, který lze vstihnouti ve formách přírody. Když pak v druhé polovině 19. stol. zaznělo heslo »Zpět ke Kantovi«, musela právní věda jíti jinou cestou, totiž ve stopách pozitivistické filosofie, která pokládá přírodovědné poznání za poznání jediné možné. Zvláštnost psychických zjevů vedla k rozlišení věd ve vědy přírodní a duchové, které provedl Dilthey uče, že zjevy přírodní poznáváme nepřímou, ze sdělení svých smyslů, kdežto duchové zjevy zažíváme přímo, aneb aspoň v sobě můžeme přibližně reprodukovati. Toto rozlišení nedovede však odůvodniti, proč při zkoumání zjevů psychických nevystačíme s těmi metodami, jichž užíváme tam, kde jde o zjevy fysické. Požadavek různých metod pro vědy přírodní a duchové vede Diltheye k uznání dvou skupin zjevů empirických, z nichž jen jest jedna podřízena zákonům nutnosti, kdežto druhá požívá volnosti. Učení jeho vyvrcholuje v mínění, že jsou zjevy, ovládané zákony kausálními, a zjevy, ovládané směřováním k cíli. Smysl Diltheyova učení formuluje Kaliab takto: »jako si nemůžeme představití přírodní zjev, nepředpokládáme-li kausální nutnosti, tak si nemůžeme představití lidskou organizaci ani systém kultury, aniž bychom předpokládali směřování k cíli. Pak rozdíl mezi kausální a teleologickou souvislostí nejeví se jako rozdíl mezi dvěma světy, nýbrž jako dvojí zásadně různý způsob, jímž můžeme tento jediný svět svému vědomí přiblížiti. V tomto smyslu buduje právní metodologii Stammler, u něhož rozdíl mezi kausální a teleologickou souvislostí jest nahrazen rozdílem mezi vnímáním a chtěním.

V druhém dílu obrací se spisovatel k pojmu věd exaktních, nomothetických, idiografických a intuici. Jako úvod předesílá kapitolu o racionalismu a empirismu. Vytýká tu předem, jak Kantovo rozlišení mezi praktickým a čirým rozumem, Diltheyovo rozlišení mezi vědami duchovnými a přírodními a Stammlerovo rozlišení mezi účelovými a přírodními vědami mělo ohlas ve filosofii pod nejrůznějšími názory dle toho, jaký podíl byl přiznáván subjektu nebo objektu na poznatku (subjektivism a objektivism). V druhé polovině 19. století vyvrcholuji ve filosofii tendence pozitivistické, pokládající za pramen poznání jen zkušenost, kterou lze mysliti nezávisle na subjektu.

Tento pozitivistický empirism jest rozlišovati od empirismu idealistického, který v našem nitru hledá ty prvky, jež prosty jakékoli přimíšeniny vnější zkušenosti by mohly činiti pevný podklad poznání. Od dob renaissance nastává zřejmý sklon k pozitivismu, který snaží se kvalitativní rozdíly převést i na rozdíly kvantitativní. Tím dochází pozitivism k pojmovým konstrukcím, jimž ve skutečnosti ničeho neodpovídá, jež nejsou již zobrazením nějaké skutečnosti empirické, nýbrž pomůckami, jimiž nám má býti umožněno, abychom chápali empirickou skutečnost jednoduše. V této soustavě filosofické, která stojí zásadně na stanovisku empirismu, jest odlišiti od obsahu poznatků jejich formu, která přirozeně předpokládá rozumovou schopnost lidskou. Tyto formy, v nichž skutečnost si uvědomujeme, nazývá Kallab dle Rickerta konstitutivními kategoriemi, jež dlužno rozeznávat od forem metodologických, znamenajících ony způsoby našeho myšlení, jimiž docházíme k obecně platným poznatkům. Konstitutivní kategorií jest předpoklad nutnosti čili t. zv. zákon kausalita. Metodologickou formou jest na př. zákon přírodní t. j. empiricky zjištěná pravidelnost dění ve skutečném světě. Od empirismu, který neuznává rozum schopným, aby nám tlumočil bezpečně poznatky, liší se racionalism, který v tom vidí oporu pro správnost poznatku, může-li se legitimovati jako produkt rozumové činnosti lidské čili jinými slovy, empirism odpovídá na otázku, co jest, racionalism na otázku, co platí.

Názvem exaktních věd shrnují se projevy snahy, v jednotnou myšlenkovou soustavu sloučiti možnosti myšlení v rámci určitého předpokladu, čili určité formy, v níž skutečnost chápeme. Všem exaktním vědám jest to společno, že nevyovídají cosi o skutečnosti. Kriteriem jejich správnosti jest pouze souhlas nebo nesouhlas se zákony našeho myšlení. Exaktní vědy zabývají se jen myšlenkovými konstrukcemi. Z toho plyne methodické pravidlo, že z poznatků exaktních na skutečnost usuzovati můžeme jen právě v rámci těch vztahů, jejichž myšlenkovým zpracováním jest dotyčná exaktní věda. Přehližením této skutečnosti došlo na základě záměny exaktních zákonů s empirickými zákony přírodními k světovému názoru, jež Kallab přílehavě nazývá názorem mechanickým a který považuje každou skutečnost jen tehdy za přirozenou, pokud v rámci mechanických předpokladů ji lze chápati. Nicméně mezi empirickými poznatky a poznatky exaktními jest určitý vztah, totiž ten, že v exaktních vědách myšlenkově zpracováváme ony prvky našeho myšlení, jež jsou intelektuální přimíšeninou zkušenosti. Proto můžeme exaktních poznatků používat k přehlednějšímu uvědomování si skutečnosti (pokud jde o myšlenkové relace ve vědách exaktních zpracovávané) a k docilení poznatků, jež o skutečnosti musí stejně platiti, jako o jakémkoli obsahu konvenčním, jež zpracováváme vědou exaktní. Skutečnost se tu jeví jako myšlenkový výtvar, v němž pomíjíme vše, co není podmínkou poznání. Tento postup nazývá se metodou kritickou, jenž spočívá v tom, že při něm uvědomujeme si činnou účast subjektu na tvorbě zkušenosti. Při kritickém postupu pomíjíme vše, co ve zkušenosti jest nezávislé na našem myšlení. Vzorem kritické metody jest Kantova kritika čirého rozumu.

Kdežto směsování pozitivních věd s určitými vědami exaktními vedlo k domněnce jakoby v oboru přírodních zjevů bylo možno pouze na základě zkušenosti dojiti k poznatkům exaktním, ukázal K. Menger, že při rozdílu mezi t. zv. přírodními a empirickými zákony nejde o dva okruhy vědní, nýbrž o dvojí methodický postup a že tedy obojí zákony v obou oborech vědních jsou možné, podle toho, s jakou metodou k svému předmětu přistupujeme. Jako Menger rozlišil vědy ve dvě velké skupiny, totiž ty, z nichž jedny abstrahuje od konkrétních zjevů kdežto druhá usiluje o věrný obraz skutečnosti, tak také Windelband rozlišuje dvě velké vědní skupiny, totiž vědy nomothetické a idiografické. Prvé, k nimž patří vědy přírodní, snaží se naléztí pravidelnosti, zákony, ovládající zjevy a abstrahují od toho, čím jednotlivé zjevy od sebe se liší a přihlížejí k tomu, čím se vzá-

jemně podobají. Naproti tomu vědy idiografické snaží se individuální zjev zachytiti v jeho zvláštnotech a vystihnouti, čím se od jiných liší. Windelband ukázal, že rozdíl mezi vědami idiografickými a nomothetickými neznamená rozdíl kvantitativní ve stupni abstrakce, nýbrž kvalitatívni rozdíl t. j. zásadně jiný způsob vědeckého zjednodušování skutečnosti. Chybějící metodologii věd idiografických snaží se podati Rickert, který jest si toho vědom, že ani idiografický postup není s to, aby skutečnost v celé její mnohotvárnosti vyčerpal, nýbrž že i tu třeba jest jí zjednodušovati. Skutečně vědy pozitivní musí používatí obou způsobů myšlení, totiž nomothetické vědy neobejdou se bez poznatků, jež předpokládají postup idiografický a idiografické vědy naopak bez poznatků nomothetických. Při idiografickém postupu jde o individuálnost skutečnosti. Zjev stává se však individuálním vždy jen svým vztahem k určitým cílům, jimž právě přikládáme větší význam, než jiným. Toto srovnávání zájmů a cílů nazývá Kallab hodnotením a rozdíl mezi jednotlivými obsahy svého vědomí, hodnotou. Dle toho individualitou stává se zjev teprve svým vztahem k nějaké hodnotě. Kallab pokládá za velkou zásluhu Rickertovu, že první pracoval teorii tvorby individuálních pojmů a že ukázal, že takové pojmy nemůžeme tvořiti, nehledíme-li na svět tak, jako bytost nejen poznávající, nýbrž i chtějící a tedy hodnotící. Zvláštní pozornost věnuje spisovatel metodě, již zjišťujeme vznik určitého empirického zjevu, totiž metodě genetické, kterou právem staví oproti metodě systematické, kterou jest rozumětí postup, jímž od konkrétních zjevů docházíme k pojmům stále abstraktnějším.

Zaslouženou pozornost věnuje spisovatel Bergsonovi, který potkával na rozdíl intelektuálních našich poznatků psychologických od vlastních zážitků, existující též mezi našimi vědeckými poznatky o skutečnosti a skutečnost samou. Při tom ukázal Bergson na význam intuice pro naše poznání. Intuicí rozumí onen způsob intelektuální sympatie, jímž přenášíme se do nitra objektu, abychom splynuli s tím, co jest při něm jedinečného, a tedy nevyjádřitelného. Intuicí doplňujeme své abstraktní poznatky. Rickert i Bergson docházejí k stejnému závěru, totiž že hranice, až po níž přírodovědná tvorba pojmů jíti může, jest skutečnost sama, a že skutečnost jest iracionální pro vědu, jež by ji vystihnouti chtěla.

Po těchto úvodních výkladech obrací Kallab v třetím dílu svého spisu pozornost svou k jádru každé metodologie, totiž ku specifickým hodnotám jednotlivých způsobů poznávání. Především probírá pojem objektivnosti. Důvodně zdůrazňuje, že slovo »objektivní« se ke skutečnosti vůbec nehodí. Objektivní nebo subjektivní jsou jen naše myšlenkové výtvoři, jež o skutečnosti tvoříme. Složitější stala se otázka objektivnosti ve příčině psychologických zjevů. V tom směru poukazuje Kallab k tomu, že subjektivními nazýváme ty myšlenkové obsahy, jež naši individualitou a okamžitým rozpoložením naší mysli jsou podmíněny, kdežto jako objektivní že snažíme se od ostatních odlišiti a zachovati takové obsahy myšlenkové, jež by platiti mohly nezávisle na našem nahodilém já. Objektivním je dle toho náš myšlenkový výtvor vzhledem k svému vztahu k ostatním našim obsahům myšlenkovým. Uznáváme za cíl poznání tvorbu objektivních myšlenkových obsahů a uvědomuje si při tom význam hodnocení a hodnoty dospívá k závěru, že předpokladem objektivnosti jest hodnocení (t. j. srovnávání zjevů podle jejich schopnosti k dosažení cíle) čili že metodologie, která jest cestou k poznání způsobů, jak objektivní myšlenkové obsahy můžeme tvořiti, bez hodnot (t. j. vztahu zjevu k cíli) se obejítí nemůže.

Kallabovy výklady o hodnotách jako o formách poznávání zasluhují zvláštní pozornosti. Jimi se podstatně liší od našich ostatních právních filosofů a jmenovitě též od prof. Dr. Karla Engliše. (Srv. k tomu: Prof. Dr. K. Engliš, Nástin národohospodářské noetiky. Sborník věd právních a státních, roč. XVII., str. 300.) Nejprve obírá se Kallab pojmem hodnoty pravdy jakožto podmínky poznání. Výslovně konstatuje, že pravda jest formou, v níž skutečnost si

uvědomujeme. Označuje ji za způsob naší činnosti myšlenkové, kterou docházíme k myšlenkovým výtvorům, jež by pro naše myšlení mohly skutečnost zastupovati. Tuto činnost označuje za cosi nadindividuálního, za nadosobní hodnotu s povahou etickou a sociální, neboť přemýšlením nekoná se již funkce čistě osobní, nýbrž podrobujeme se dobrovolně jakési normě myšlení v té snaze, abychom to, co na našich myšlenkách jest obecně platného, odlišili od hříček své libovůle. Má tu tedy vůle k pravdě rozhodující význam. Příkloňuje se k Bergsovu zdůrazňování významu intuice pro naše poznávání, uznává Kallab i hodnotu krásna pro naše poznání, kteroužto hodnotou rozumí splyvání subjektu s objektem. Jako třetí hodnotu uznává hodnotu dobra jakožto způsob myšlení, jímž s obecnou platností vypovídáme cosi o budoucnosti, kdežto při hodnotě pravdy vypovídáme cosi obecně platného o minulosti. Při tomto s Windelbandem nazývá myšlenkové výtvoř, jimiž cosi obecně platného o budoucnosti vypovídáme, normami, myšlenkové pak výtvoř, jimiž o minulosti cosi obecně platného vypovídáme, soudy. Také při stanovení normy podřizujeme se nadosobní vůli. Vzhledem k tomu pak, že hodnota dobra jest nadosobní hodnotou, musí tento myšlenkový ekvivalent skutečnosti vyhovovati požadavku jednotnosti. Myšlenkovou soustavu vybudovanou na hodnotě dobra označuje Kallab kulturou. S naznačeným pojmem hodnoty pravdy jako podmínky poznání souvisí nerozlučně povinnost ku pravdě. Samostatnou kapitolu věnuje Kallab poměru hodnoty a vědy. Dle hodnoty pravdy a dobra rozpadají se mu vědy ve vědy teoretické a praktické, při čemž teoretickými nazývá ty, při nichž jde o to, abychom sloučili v myšlenkovou soustavu své poznatky o tom, co jest, kdežto praktickými, kde běží o sloučení našich rozhodnutí o tom, co býti má v myšlenkovou soustavu. Při tom však Kallab vyzdvihuje s Rickertem i význam hodnoty krásna pro rozdělení věd tam, kde se jedná o vědy pozitivní, nikoli exaktní. To demonstřuje na idiografickém poznání, kde všechny tři hodnoty jsou splíchnuty.

Čtvrtý díl jest věnován zařazení a rozčlenění věd právních. Na základě uvedených hodnot provádí Kallab rozčlenění věd vůbec, které znázorňuje schematem. Otázka zařazení vědy právní v soustavě věd závisí od zvláštní skladby oněch myšlenkových výtvorů, jež v právní vědě v jednotu se slučují. Obtíž se zařazením právní vědy jsou spojeny s tím, že není jednotného názoru o povaze právní vědy, resp. práva. Pro Kallaba jest pro charakteristiku zjevu jako práva rozhodno v první řadě, že právo nelze si mysliti bez předpokladu hodnoty dobra. Za druhou charakteristickou známku práva pokládá objektivnost normy. Nepokládá však za pojmový znak práva vynutitelnost. Velmi spornou jest otázka objektivnosti normy, kterážto otázka bývá uváděna ve spojení s otázkou vynutitelnosti normy. Tyto otázky řeší Kallab přesvědčivým způsobem a dochází k těmto konklusím: Objektivním a proto platným není právo proto, že je vynutitelné, nýbrž proto, že je uznáváme za cosi, co býti má bez ohledu na naši individualitu. Platnost práva nespočívá v jakési kausální nutnosti, nýbrž v myšlenkové nutnosti. Právo není příčinou, nýbrž důvodem našeho jednání. Právo není Kallabovi předmětem, jež poznává, nýbrž způsobem, jak může jednati, není poznatkem, nýbrž zážitkem. Také právní věda jest do určité míry vědou technickou, pokud spatřujeme empirický cíl právních norem ve státě. Objektivnost však této technické právní vědy by tu mohla býti jen tenkrát, kdybychom měli objektivní ideál státu. Objektivnost práva předpokládá normativní tvorbu poznatků o tom, co býti má (vzhledem ke konkrétním cílům). Jen tak si možno mysliti objektivní poznatky právní nezávislé na daném státu j. na př. právo mezinárodní. Kallab věnuje svou pozornost rozdílu mezi etikou a právem, jsa si vědom potíží přesně rozdělit normy etické a právní. Otázku pramenů právních řeší se stanoviska metodologického tak, že jediným pramenem práva jest právní věda, pro niž platí jen právnícké právo, zdůrazňuje, že se stanoviska právní vědy může jen povinnost ke správnému myšlení býti posledním

důvodem, o něž právnické poznatky lze oprítí. Objektivnost myšlenkového výtvaru o tom, co má být, splývá Kallabovi se spravedlností. Vůli k spravedlnosti pokládá za předpoklad práva jako vůli k pravdivosti za předpoklad vědy. Ježto pak právní poznatky prostupují celé naše poznání, jež nám zprostředkují různé vědy, přiznává Kallab, že zařazení právní vědy do obvyklých soustav věd jest nemožné. Vědy právní rozděljuje na 4 skupiny, a to: I. Ve vědy teoretické. II. Ve vědy exaktní. III. Ve vědy praktické a IV. metodologii (filosofii) právní. Pro toto rozdělení bylo Kallabovi směrodatným složení těch metodických prvků, o nichž je výše řeč, kteréžto složení v jednotlivých právních vědách je různé.

Kniha Kallabova znamená bystré propracování obecné metodologie vůbec, zvláště pak objasnění předpokladů právnického poznávání, které souvisí s ostatními poznávacími formami. Prof. Dr. Kallab obohatil naši právnickou literaturu o vážnou práci, která chce naši právní vědu uvést na plodnou půdu. Jest si vřele přátí, aby kniha Kallabova dosáhla cíle, ježž jí autor její vytyčuje.

Dr. Bohumil Kučera.

Prof. Dr. C. Horáček: Dvojitá měna papírová a zvýšení peněžní jednotky. (Obzor národohospodářský, roč. XXVI., čís. 9.) V listopadovém čísle O. N. načrtl zmíněný autor stručně, ale veskrze velmi přesvědčivě svůj názor na nespřádané poměry valutové, které čím dále tím více se horší. V uvedených této stati jest zmínka o bimetalismu či dvojitě měně kovové; zajisté nikoli bez úmyslu, poněvadž tato kratičká retrospekce jest autorovi podkladem, pro rozvinutí celého názoru na zachránění našich poměrů finančních. Zajímavé přesvědčení autora, jež se domnívá, že nynější světovou krizi valutovou bude nucen každý stát pro sebe vyřešiti, budí v každém čtenáři souhlas. Nedať se přece očekáváti zlepšení naší situace toliko od pozvolného pozdravení celého národního hospodářství aneb upevnění úvěru státního, zvýšení výrobnosti a pod., poněvadž pro hluboký pokles naší valuty není naděje, že by se jen těmito prostředky došlo k cíli.

Neustále mluvení o stabilisaci koruny není dosti jasné. Jest otázka, na jakém bodě má se ustáliti kurs naší koruny, o čemž by bylo zajisté mnoho sporů. Není také pravděpodobné, že budeme moci v brzké době vydati bankovky kryté drahým kovem. Do tohoto temna přináší autor svým návrhem světlo. Domnívá se totiž, že jest třeba, aby byla zvýšena peněžní jednotka tím způsobem, aby v mezích zák. ze dne 10. dub. 1919 č. 187 sb. z. a n. byly vydány nové státovky frankové a to v poměru 10 : 1, při čemž by obě byly zákonným platidlem. Vznikla by tudíž dvojitá měna papírová, která by měla přesně určenou relaci. Platilo by se za 1 frank 10 Kč. Nespornou předností tohoto návrhu jest ten moment, že by byl přechod zcela nepozorovatelný, bez majetkových a cenových otřesů. Ceny zboží by se nijak nezměnily, neboť to co stojí 10 Kč., stálo by též 1 frank. Jest nesporno však, že by se tato měna velmi rychle vžila, obzvláště, přihlížíme-li k tomu, že by i na cizích bursách tyto nové státovky měly značnou cenu. Lid by poznal cenu peněz a bylo by zajisté později možno stáhnouti dnešní znehodnocené koruny a ponechat i v oběhu pouze franky. Ovšem touto změnou utrpěly by pohledávky v Kč. z dob předválečných.

Autor nazývá tento svůj náhled »prvním krokem« k nápravě měny; přidávám, že jest to první reální řešení naší krise finční, jež jest osamělou oasou v té spouště mluvení a nesmyslných nápadů, jež obzvláště někteří přívrženci různých politických stran na schůzích nám předhazují. Bylo by skutečně litovati, kdyby tento návrh zůstal nepovšimnut.

Zákony o pozemkové reformě s příslušnými nařízeními. Úvodem a výkladem opatřil prof. Dr. Dobroslav Krejčí. Část prvá. (Sbírka zákonů československých. Řídí prof. Dr. Fr. Weyr.) Brno 1921. Nákladem firmy Barvič a Novotný. Stran 25* a 318. Cena 25 Kč. Pozemková reforma je normována celou řadou zákonů a nařízení, k nimž jsme posud postrádali vědeckého výkladu. Ten nám podává výše uvedená publi-

kace, která obsahuje komentované vydání našich pozemkových zákonů. Zatím vyšla prvá část, jež jest takto rozdělena: A. Zábor pozemkového majetku a co s ním souvisí. I. Zákon záborový. II. Pozemkový úřad. III. Zjištění zabraného majetku. IV. Hospodaření na zabraném majetku. V. Zákon přidělový. VI. Zákon úvěrový. VII. Zákon náhradový. Část druhá bude obsahovati zákony a nařízení, týkající se zajištění půdy drobným pachtýřům, jich ochrany a úpravy pachtovného.

V úvodě vylučuje plasticky prof. Dr. Dobroslav Krejčí zákonodárny proces, z něhož se zrodila nynější kodifikace agrárního zřízení. Při tom se opírá náležitou měrou o sněmovní tisky, jichž hojně používá i při výkladu jednotlivých zákonných ustanovení.

Úvodním výkladům připojuje vhodně výčet příslušné literatury. Hojně použití sněmovních tisků (důvodových zpráv) k výkladu zákonů lze jen vítati, neboť není po ruce spolehlivější interpretací pomůcky. K výkladu náhradového zákona, jmenovitě §§ 35 a násl. (o převzetí bez ráhrady) bylo by poznamenati, že jest těžko souhlasiti s výkladem čl. 297 smlouvy versailleské jako by naše pozemková reforma byla, pokud jde o majetek německých příslušníků, totožná s likvidací jich majetku. V daném případě dle zásad záborového zákona běží o reformu, která postihuje naše příslušníky stejně jako cizince a která vlastníkům ponechává právo na ponechání 150, 250 až 500 ha půdy, kdežto likvidace by zbavila německé příslušníky všeho jejich majetku. Jinak lze s výkladem prof. Dra Krejčího souhlasiti. Jest si jen přáti, aby vydání druhé části nedalo na se dlouho čekati.

Dr. Bohumil Kučera.

Rízení před nejvyšším správním soudem. Sestavil Dr. Karel Flieder — 1921 — U Gustava Dubského — Kč. 330. — Bylo již vskutku na čase, aby se vydaly zákony o nejvyšším správním soudě. Nejenom pro účely studijní, nýbrž i pro praxi. Bylo a jest kolikrát obtížno shánět platné normy z dob Rakouska, když i říšské zákoníky těžko lze dostati. A proto byla by jen záslužná práce, již by se uvedly všechny zákony stejné materie se týkající v organický celek. Bohužel nestalo se tak tímto dílkem. Po kratičkém nesoustavném úvodě, jsou jednotlivé normy uvedeny prostě vedle sebe, platné vedle neplatných, na př. §§ 22, 23, 28 a 31 zákona o správním soudě, které v celém svém znění byly zrušeny a nahrazeny novellou z r. 1905, č. 149 ř. z. Bylo by se snad lépe hodilo nahraditi na příslušných místech zrušené paragrafy novou citací jejich. Když se provádí již textové vydání, nestačí pouhý odkaz na platný zákon, který se uvede v dodatku. Přehlednost tím nezískává. Stejně tomu jest tak se zákonem z r. 1918 č. 3. Sb. z. a n. — Sběrka však není ani úplná. Nutno předně uvéstí textem (článek 2, lit. b) a c), dále článek 3. lit. b) zákona ze dne 21. prosince 1867, č. 143 ř. z., na něž se zákon o nejvyšším správním soudě z r. 1918, č. 3 Sb. z. a n. v § 2. odvolává. Jest to přece důležitá kompetence nejvyššího s. s., kterou se rozšiřuje ustanovení § 2. zákona z r. 1875, č. 36 ř. z. z 1876! Dále bylo by snad vhodné uvéstí i jednacím řád tohoto soudu (nař. 22. srpna 1907, č. 209 ř. z.) Pouze přehlédnutím se jistě stalo, že na str. 4 se uvádí, jakoby n. s. s. mohl «toliko přezkoumati z á k o n i t o s t rozhodnutí nebo opatření, proti kterému stížnost čelí». Konečně i dále (str. 6.) se ne přímo uvádí, že n. s. s. k r o m ě n e z á k o n o s t i (§ 7. zák.) správního aktu, zabývá se i otázkou v a d n ě h o ří z e n í (§ 6. zák., odst. 2.). — Vůbec při textových vydáních zákonů táne nám na mysli výzorná úprava «Novely k obecním zřízením», vydaná Dr. Říhou, a «Zákon o nemocenském pojištění», vyšlý redakcí Dr. Lukáše. Byli bychom velice rádi, kdyby podobným způsobem bylo jednáno i v tomto případě. — Než přes tyto a jiné nedostatky bude knížka mnoho kupována, neboť jí vskutku bylo třeba. Ira.

Dr. Rudolf Rauscher: O zvolené posloupnosti v českém právu zemském. Práce ze semináře čes. práva na Karl. universitě vydává dr. Jan Kapras. Čís. 3. — Pr. 1921. — v. 8°. — str. 23. — Kč. 4'40. — České monografické literatuře z dějin českého práva dědického dostává se nové pilné studie: jest to rozsahem malá, ale obsahem velmi důležitá studie Rauschrova o zvolené posloupnosti. Zaslouhuje mimo-

rádné pozornosti tím spíše, že pojednává o předmětu, jemuž dosud nebyl příliš často věnován zájem tou měrou, jak by se toho vyžadovalo. V pěti kapitolách o pojmu a vývoji zvolené posloupnosti, o pořízení na mocný list (kšaft), o dání deskami po smrti, o zápise k dědictví dluhem a o spolku probral autor systematicky českou testamentární sukcesí. První kapitola, která jest svým obsahem vylíčením historického vývoje zdůrazňuje, že na zvol. posloupnost působí u nás v nejstarších dobách rodinný nedíl a pak královské odúmrtní právo a deskové zřízení. Nejstarší zachované zmínky o zvolené posloupnosti Rauscher datuje XII. stoletím r. 1142 ze zakládací listiny kláštera sedleckého. Případ tento by věru zasluhoval v obšírnějším zpracování, které autor ohlašuje v úvodu k tomuto pojednání, širší zmínky. Neboť dikce této listiny jakož i okolnosti, za nichž došlo k sepsání listiny, vykazují oprávněnou domněnku, že první zmínka o zvolené posloupnosti u nás stojí pod vlivem práva nedomácího a bylo by zajisté zajímavé stopovati, pokud recepce měla vliv na institut zvolené posloupnosti a pokud se v něm jeví prvky naše vlastní, domácí. Vývoji zvolené posloupnosti stále brání rodinný nedíl, který obmezuje dispošice nedílného a odúmrtné právo královo, z něhož dějí se výjimky mocnými listy a za obnoveného zřízení, zatím co posloupnost po rodu se rozšiřuje i na nedílné příbuzné, vývoj zvol. posl. ustrnuje na dřívějším stavu a štěpí se podle zemí: v Čechách zdůrazňuje se dání deskami po smrti, na druhé místo staví se spolek, kdežto na Moravě nade vše spolek se řadí. S řádným důrazem pak (v 2. kap.) vyzdvížen jest rozdíl římského testamentu a českého kšaftu zvláště co do neodvolatelnosti prvního pořízení a vlivu mocného listu jakož i obmezení pro rodinný nedíl. Stavové usilují zbaviti se těchto přítěží, zprvu vyhýbají se jim za dob neklidných, pak žádají panovníka o dodatečný souhlas, ale narazí na pevný odpor Ferdinandův, třebaže města a poddaní leckdy se těšili takovýmto výsadám. Avšak zásada, že desky rovnají se mocnému listu prolomuje i princip odúmrtní. Teprve koncem stol. 15. a 16. ujímá se obyčej vkládati kšafy do desk, z čehož se vyvinuje časem pravidlo. Poslední pořízení však mohlo se státi i před svědky ústně. Rauscher vytkl, že v čes. právu kšaftem nenadešla universální sukcese. — Vedle pořízení na mocný list vlivem deskového zřízení proniká dání deskami po smrti a zápis k dědictví dluhem, což lze označiti jako náhradu v nedostatečnosti čes. práva děd. při zvol. posloupnosti. Tím obchází se rod. nedíl a zejména právo odúmrtné. Vznik tohoto institutu jest zajisté v úzkém spojení se zástavou s uvázáním. A podobně tomu bylo i se spolkem (kap. 5.), o němž miněni panující správně autor opravil, že totiž spolku jako ústavu již jestvujičho bylo užito ve XIV. a XV. století k obcházení práva odúmrtního. Protože pak na Moravě nebylo přímého vlivu desk, spolek doznal tam většího rozšíření než v Čechách a na Moravě připojováním výminek nahraňuje i jiné způsoby pořízení již ve XIV. stol. — Rauscher pracoval na podkladu hojných pramenů a literatury, kterou vyčerpává. Lze si jen přát, aby v předmluvě ohlášené větší pojednání o dědickém právu nám zpracovalo vše to, co v přítomné studii stručně a velmi zhustěně, často na újmu otázkám velmi důležitým (na př. minimální počet svědků, vlivy cizích práv, zejména kanonického a římského), přesto však výstižně bylo podáno. Lze říci, že Rauschrovu studii byl učiněn opět krok pro příští zpracování systému soukromého práva českého a jest možno jen se těšiti na novou studii z Kaprasova semináře. Jest zajisté i zásluhou vydavatelovou, že jeho péčí rozmnožuje se nám literatura dějin čes. práva.

Ča.

Václav Vojtíšek: Naše státní znaky. (Staré a nynější. — Pr. »Vesmír«. »ABC« příruč. pro každého. Sv. 17. 1921. 16°. str. 96 + 2 příl. Kč. 13.20. — Znaky státní nemají pouze účel reprezentacího, nýbrž upíná se k nim i značná důležitost právní any vyslovují určité vztahy a náležitosti právní. Proto nemohou býti nahodile a libovolně zvoleny a každý stát i pokud si nedochoval znaku z dob minulých, snaží se, aby jeho znak byl výrazem ducha a jeho povahy. Jestliže po převratu v novém samostatném státě nadešla doba, kdy museli jsme si zvoliti

symbol svého státu, bylo nutno, abychom stejně jako v bojích o svobodu, tak i nyní si zvolili znak odpovídající slavné minulosti. Historický vývoj čes. státu musel být rozhodným i v této otázce, která byla ovšem komplikována politickými důvody. Erb lva zatlačen byl jimi sice poněkud do pozadí, ale přece zůstal dominujícím a zvitězil nad nemožnými návrhy pro znak z brusu nový. Aby pak podepřel historický význam českého znaku, autor vysvětluje vývoj českých erbů od dob nejstarších.

Východiskem českého úsilí státotvorného bylo knížectví, nápotomní království, jehož panovníci rytířským ruchem válek křížových dostali se ve styk s císařem římským a dali mu svůj znak erb černé orlice plamenné na štítu stříbrném, odznak to rodu Přemyslovců, neboť v ranném středověku oba pojmy panovníka a státu se kryjí. Tento znak panujícího rodu nahradil dřívější primitivní prostředky snad různé barvené štíty, jak lze vykládati hrozbu cis. Jindřicha r. 1040. Nic však bezpečnějšího o znaku té doby nevíme, zvláště ne o korouhvi sv. Vojtěcha na kopí sv. Václava. Pouze o válečné korouhvi jsme zpraveni, že byla růžové barvy. Nejstarší malbu čes. orlice máme dochovánu až teprve z r. 1312 v pasionálu abatyše Kunhuty, ale jest nepochybné, že byla užívána v nezměněné podobě od konce 12. stol. a protože byla vkládána na obrazy sv. Václava, dostalo se jí jména »orlice svatováclavské«. Tak se vyskytuje na pečetech čes. panovníků od Přemysla I. r. 1192.

Avšak orlice nezůstala přemyslov. rodu. Někdo z jeho členů snad u Milána r. 1158 vydobyl si lva bílého. Podle zmínky Dalimilovy kroniky byl jednoocasý, ale nejstarší zachované obrazce nám představují lva s rozštěpením ocasu. Poprvé znak lva se spatřuje na pečeti markrabí morav. Vladislava (Jindřicha) r. 1202, ale jest vyloučeno, že by původ jeho byl ve spojení s Moravou. Avšak orlice lvem zatlačena dlouho nebyla. Ještě za Václava II. se jí užívá nerušeně, ačkoliv v té době význam lva stoupl ražením českých grošů, čímž význam prvotního znaku poklesl. To charakterisuje i udělení svatovácl. orlice Tridentu Janem Lucemburským, poněvadž znak orlice byl považován za uprázdňený. Jen úcta k sv. Václavu pozdvižená Karlem IV. ji uchránila zapomenutí, ale pouze na půl století a nejspíše války husitské ji potlačily úplně. Přesto se udržela na pečeti obce království (naposledy použité r. 1742 při postoupení Slezska) a soudu zemského.

Znak českého lva v plně heraldické výzdobě s helmem a klenotem vyskytá se na poč. XIV. stol. v curyšské erbovní knize, pak v heidelbergském sborníku písní jako odznak kr. Václava II., příznivce minesengrů, zvláště však v erbovníku belgického Gerla z let 1350—1370 uložném v knihovně bruselské. Jan Lucemburský dobyl lva slávy po Evropě a husitství si jej zvolilo za odznak národní samostatnosti, kdežto znak kalichu stal se symbolem víry. Znamení husitské doprovázelo někdy heslo »Pravda Páně vítězí«, s nímž odcházelo poselstvo do Basileje a z něhož Jiřík učinil heslo státní. Za Jagelonců naposled zastkvěl se český lev v plné slávě, aby mu brzy vyvstal mocný nepřítel v černém orlu dvouhlavém s kruhovou září sv. říše římské. Jím jako kdysi na Moravském poli se ohlásila i nyní protičeská tendence a první srážka se lvem skončila se pro tohoto porážkou. Ferdinand chtěl po šmaldkaldském odboji vtěsnati erb lva za zlatou mříž, jako podobné ponížení erbu se stalo Chebu. Boj mezi lvem a orlem stupňoval se tím více, čím rostla nenávisť mezi národem a dynastií. Bílou Horou orl ovládl. Vývoj významu čes. znaku lze sledovati v této době na pečetech a mincích. Má dvojitý povahu: naznačuje buď pouze království české neb celý stát český. Poněvadž však »koruna česká« nebyla ucelená a jednotná a jednotlivé země si zachovaly svéprávné postavení, býval obyčejně čes. znak užíván co symbol předního jejího údu a pojem státu byl vyjadřován řadou znaků.

V té skupině nejřednější byl znak markrabství moravského, který se objevuje v podobě orlice červenobíle šachované od mark. Přemysla I. (r. 1233, nepochybně od r. 1297—9). Ale později Jindřich z Lipé, hejtman panstva moravského si vyžádal za služby

proti odbojně Vídni na císaře Bedřichovi privilej z r. 1462, aby šachování bylo změněno na červeno-zlaté, což však nedošlo potvrzení od krále českého až teprve Ferdinand II. r. 1628 o své újmě tak učinil. Ztěžší lze říci, co pravdy jest v pověsti, že původní znak Moravy byl štít červeno-modře šachovaný, jako erb Chorvatů.

Znak Slezska jeví jasně prvotní neustálenost státoprávního pojmu země. Teprve od doby Jana Lucemburského, který spojil většinu knížectví slezských pod svou vrchní vládou přijav titul vrchního knížete slezského, bylo možno, že znak se ujednotil, ale jest to velmi pochybné. V slezských znacích převažují orlice, ale určování jejich jest velmi nesnadné, neboť objevují se střídavě se srpkem a bez něj a zvláště snadno může se zaměnit navzájem orlice knížectví vratislavského, zahaňského a lehnického. Zdá se pak, že králové čeští, objevují-li se někde slezská orlice jako jejich odznak, neužívají ho jako odznaku svrchované moci své, nýbrž jako dílu, které byly pod přímou jejich vládou. Proto asi orlice slezská na pečetech českých králů jest odznak knížectví vratislavského, který ovšem není totožný se znakem města Vratislavi, takže tím padá domněnka, že by Vratislav dala knížectví svůj znak. Erb, který představoval svrchovanou moc ve Slezsku, lze odvodit ze starého znaku rodu Piastovců. Ti měli dnešní znak, který již tehdy byl znakem sprostředkujícím a Vojtíšek vyslovuje domněnku, že tak vratislavská černá orlice se stříbrným srpkem se stala znakem slezským.

Vojtíšek nato podrobně rozbírá znaky jednotlivých knížectví slezských, uvažuje o variantech a když promluvil o znacích knížectví vratislavského, lehnického, březského, svídnického, nisského (které na rozdíl od orlic mělo 6 liliových květů ve 3 řadách, avšak i později zaměnilo je za orlici), hlohovského, zahaňského, minstrberského, olešnického, Dolního Slezska, ratibořského, opolského a opavského (se štítem štípeným bíle a červeně), krňovského a těšínského uzavírá, že stav Slezska byl nesmírně spleťtý, přesto však studium jeho jest nejvyšší vděčné, poněvadž vynese filiaci erbů knížat slezských a po př. i jejich genealogii.

Erbům lužickým věnoval kapitulu zvláštní. Horní Lužice podle svých dvou částí Budyšínska a Zhořelecka měla dva erby: první podle městského znaku budyšínského trojzubou hradbu, druhá dělený štít dole zlatý, nahoře červený s bílým dvouocasým lvem, třebaž že později objevují se marné snahy sjednotit znak hornolužický na erb budyšínský. Dolní Lužice má ve svém znaku charakteristického červeného vola. Mezi znaky zemí českých panovníků objevují se i znaky Lucemburska, Braniborska a Kladska.

Následující (VI.) kapitola jest ojedinelou prací o české královské pečeti. Po krátkém úvodu o české korouhvi v němž vyložil nejen úpravu její, nýbrž i různé domněnky o jejím počtu, zvláště při udělování léna a o významu t. zv. královského praporce vykládá užití znaků na královských pečetích. Sem řadí i velmi důležitou stať o barvách šňůr k zavěšení pečeti a úpravě mincí. Význam českých znaků dosvědčí nad to i jejich užívání architektonické. Za panství habsburského snaží se dvouhlavý orel zatlačiti lva, ale podaří se mu pouze úprava taková, že na prsa orla vtiskne se štítek se lvem.

Století devatenácté jest ve znamení úkladů českému znaku a znakům s ním sdružených. Symbolika znaků byla spjata se státoprávním postavením zemí. Již Gelasius Dobner a po něm obdobně na Moravě Monse vystoupili s historickým rozbořem znaků. Nenávist v pravdě historická zrodila zuřivý boj mezi orlem a lvem. Lev stal se odznakem tužeb všech Čechů a na vůdčím místě stanul v trojici znaků zemí koruny české, jež se strany vlády byly prohlašovány za vlezradu. Vláda využila moravského separatismu a podle Fridrichova privilegia z r. 1462 změnil svémocně zemský eněm moravský r. 1848 šachování orlice v červeno-zluté, chtěje tak potlačiti dosavadní barvy zemské a slovanskou trikoloru. Lid však vstal proti neuvědomělým a s heslem: Co Bůh spojil, člověk nerozlučuj pod znaky českými bojoval svůj spravedlivý boj. A přesto v poslední chvíli Rakousko-Uherského mocnářství spo-

lečnou prací Tiszovou a Stürgkhovou vydává se císařské protiústavní nařízení, jímž mění se znaky, erby zemí českých, aby splněn byl starý požadavek Němců a Maďarů.

Český lev vložen byl na praporec našich prvních československých pluků, třebaš vedle něho přirazeny byly znaky i jiné, přece zachoval si postavení nej přednější. Tu poprvé objevuje se i znak Slovenska, v té úpravě, v níž ho přijala r. 1861 Matice Slovenská v pravdě to erb nových Uher, ač by Slovensku vlastně náležel erb Uher starých (stříbrná břevna). Znak slovenský stal se však i symbolem separatistických autonomistů. Proto Národní Rada americká přijala štít křížem dělený se 4 znaky a do něho kolmo byl vsazen svazek Svatoplukových prutů. Slovecká vlajka potlačena a místo toho zaveden prapor červenobílý s lemem modrým. Emblemem vojenským stala se čtveřice znaků navržená prý Strimplem a plasticky provedená Purkhartem. Tím dán byl podklad nynější úpravě a snadno bylo možno přejíti přes návrhy na př. Jarešův. Škoda, že více mluvili politikové než heraldici a právníci. —

Ke kritice zák. R. Č. S. z 30. března 1920 Vojtíšek připomíná především, že bylo nadbytečno stanovit tři typy znaků (ve státní pečetí to bylo uznáno). Malý má »krvavou ránu« znakem Slovenska, jehož znak působí dojmem separatismu. Ve středním znaku opraveno šachování moravské orlice, ale zákon o slezské orlici praví mylně, že hledí v pravo. V tom jest rozpor se znakem velkým. Správně konstatuje, že rozumětí střednímu znaku jest velmi obtížným. Stejně tak jest tomu i u znaku velkého. Obhazuje znak těšínský a opavský, ale zamítá přijetí znaku ratibořského pro Hlučínsko ve shodě s prof. Kaprasem. Znak Slovenska na malém typu podporuje separatismus, zařazení Podkarpatské Rusi nevyjadřuje naopak její autonomie. Ani umělecká úprava není vhodná. Jest to tvrdá renesance.

Se znaky byly současně uzákoněny i státní barvy. Starý tradiční prapor byl opuštěn, mezi barvy byl vklíněn modrý pruh. Celkem řečeno: udrželi jsme kontinuitu, vnesli nové prvky, bez hlubšího významu, porušili vznešené památky.

Práce Vojtíškova jest smířlivou kritikou nových znaků. Ale co nad to více: jest první a jedinečnou prací v oboru české heraldiky, ba sfragistiky a uhájí si s připojeným seznamem použité literatury přední místo ve vědeckých publikacích těchto odvětví. Ča.

Sborník věd právních a státních. Ročník XXI. Seš. 1. a 2. 1921. — Roční předpl. 35.— Kč. Vydává K. Kadlec. — Usilovně práci vydavatelově podařilo se překonatí překážky válečné a letošním ročníkem, jak lze souditi podle prvního dvojčísla, vrací se »Sborník« ke starým svým osvědčeným tradicím. Již oba vstupní články, Baxův o ústavní listině československé republiky a vlivu cizích ústav a Vojtíškův o soudu a radě v královských městech českých potvrzují naše naděje. Prof. Baxa ve své práci výstižně odkryl předlohy nejen formulace naší ústavní listiny, ale i ústavy samotné. Vojtíškův článek pak řeší otázku poměru soudu a rady v královských městech, v čemž autor vskutku může býti zván jediným našim odborníkem. České právní historii však se dostalo i dalších dvou prací: jednak dostává se nám velmi cenné přednášky o m. Vikt. Kornelovi ze Všehrd, již prof. Kadlec proslavil na slavnostní schůzi na počest 400letého výročí úmrtí mistrova, jednak z pera Jos. Volfa přináší nám »Sborník« studii k dějinám přednášek o českém státním právu na pražské universitě v letech 1792—1824. Takéž i oba ostatní články Buškův o ležení v církevním právu a Tomsův o moderní právní filosofii, přinášející výsledky badání v zahraničí, vhodně zapadají v celkový rámec prvního svazku, který jest doplněn četnými referáty o právnícké a státovědecké literatuře a zprávami. Ča.

Nákladem S. Č. P. »Všehrd« v Praze. Redaktor dr. František Čáda.
Tiskl B. Stýblo v Praze, Václavské nám. 26.